

Colleges verrijken met literatuur en kunst

DORIEN VRIELING HENK VEENSTRA

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/M.I.DEUNK

Psycholoog **Marjolein Deunk** is een echte onderwijsvernieuwer. In haar colleges verbreedt ze met literatuur of andere kunst graag de blik van studenten van de Academische Opleiding tot Leraar Basisonderwijs. Dat zal hun van pas komen wanneer ze zelf voor de klas staan.

Voorafgaand aan een workshop over gender voor studenten aan de academische pabo gaf universitair docent Marjolein Deunk haar studenten een paar opties. Ze wilde hen alvast laten nadenken over het onderwerp, maar ze mochten kiezen hoe ze dat wilden doen. Deunk stuurde ze onder meer een krantenartikel over gender én een YouTube-video van dichter Hollie McNish, 'Pink or blue'. In het filmpje hoor je McNish haar gelijknamige gedicht voordragen, terwijl je haar woorden in beeld geïllustreerd ziet. 'Een aantal studenten was geraakt door het gedicht,' vertelt Deunk. 'Het bleek een goede introductie in het onderwerp gender en zette hen aan het denken over hoe je daar als leerkracht mee te maken krijgt. Een kind wordt geboren als jongen of meisje en meteen wordt er een label opgeplakt waar allerlei verwachtingen aan vast zitten. Welke verwachtingen heb je zelf van jongens en meisjes en waarom?'

Lezen beïnvloedt je blik

Deunk geeft het vak Ontwikkelings- en Onderwijspsychologie aan de Academische Opleiding tot Leraar Basisonderwijs. Gedichten en romans zijn in principe geen onderdeel van dat vak. Toch vindt Deunk het belangrijk om haar studenten regelmatig in aanraking te brengen met literaire fragmenten. 'Fictie en non-fictie lezen beïnvloedt je blik op jezelf en de wereld. Volgens de contacttheorie worden mensen empathischer door contact te hebben met anderen. Dat werkt ook een beetje zo bij lezen: de personages die je tegenkomt in romans verbreden je blik en maken je milder.'

Die bredere blik komt van pas wanneer de studenten voor de klas staan. Als leerkracht krijg je te maken met een grote diversiteit aan kinderen en ouders. Maar het is ook van grote waarde voor de student als mens,

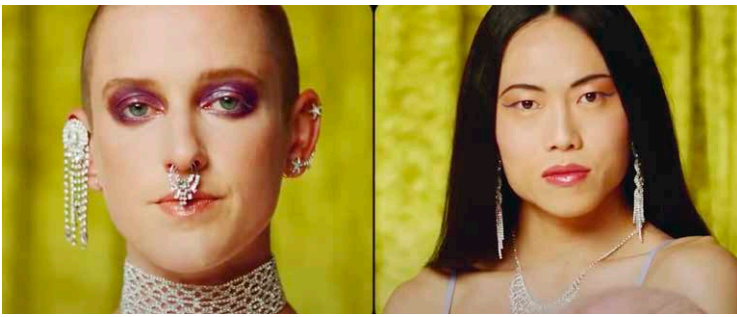
Marjolein Deunk (1979) is aan de RUG universitair docent bij Pedagogische wetenschappen en onderwijswetenschappen en geeft onder andere onderwijs aan de Academische Opleiding tot Leraar Basisonderwijs. Samen met Hanke Korpershoek voert ze momenteel een overzichtsstudie uit naar het welzijn van studenten in het hoger onderwijs. Na haar studie ontwikkelings- en onderwijspsychologie in Groningen behaalde ze ook haar master in Clinical Linguistics, aan de RUG en de Universität Potsdam. Deunk is lid van het Comeniusnetwerk, tracé inclusie, en van het facultaire expertisecentrum 'Teaching and learning in diverse classrooms'.

meent Deunk. 'Als docent werk je met jonge mensen die zich nog aan het vormen zijn. Hoe langer ik onderwijs geef, hoe meer ik me ervan bewust ben dat je een rol kunt hebben in die vorming.' Ze noemt de drie taken van onderwijs die worden onderscheiden door onderwijspedagoog Gert Biesta. Heel simpel gezegd: kwalificatie: het opdoen van kennis en vaardigheden. Socialisatie: meedraaien in de maatschappij, of in het klein binnen de opleiding. 'En daarnaast is er subjectificatie, persoonsvorming. Ook daar wil ik aan bijdragen.'

Levensvragen

Studenten lijken daar behoefte aan te hebben, vertelt Deunk. 'Ze ervaren de studie vaak als stressvol en dat komt mede omdat die erg gericht is op het cognitieve. Het gaat allemaal over leren, terwijl ze ook willen stilstaan bij hoe ze zich persoonlijk verhouden tot hun studie, de maatschappij, andere mensen. Voor levensvragen is er binnen de opleiding, met alle vakken en te behalen studiepunten, niet altijd genoeg ruimte.' Literatuur en kunst kunnen een manier zijn om vakken iets persoonlijker te maken en daar gezamenlijk over praten helpt om de vakinhoud meer in verband te brengen met het eigen leven, meent Deunk.

Los daarvan wil ze studenten graag een impliciete boodschap meegeven. 'Lezen hoort erbij. Dat wil ik laten zien. Al is het maar door af en toe de vraag te stellen: wat is je favoriete boek?' Die vraag klinkt doodgewoon, maar je zegt er iets mee, zegt Deunk. 'Door het te vragen laat ik zien dat ik ervan uitga dat iedereen dat heeft, een favoriet boek.' En ja, ze hoopt een domino-effect in gang te zetten: dat studenten die vanzelfsprekendheid doorgeven aan hun leerlingen, straks op de basisschool.

STILLS UIT YOUTUBE-FILM EN GEDICHT

Pink or blue

*Little pink picks a daisy chain,
great*

*Little blue picks a daisy chain,
gay*

*Little blue climbs a tree,
strong boy*

*Little pink climbs a tree,
tomboy*

De kunst van het kijken

Wat zie je, en waarom zie je dat? In het project 'Bewust van je eigen blik' van Marjolein Deunk staan die vragen centraal. Studenten van de academische lerarenopleiding keken naar beeldende kunst en onderzochten hun eigen interpretaties van de beelden. 'Het doel was om interculturele sensitiviteit te onderzoeken. We hebben allemaal onze vooroordelen, we zijn gevormd door hoe we zijn opgegroeid en wat we gewend zijn. Als je je daarvan bewust bent, is het gemakkelijker om je oordeel soms even uit te stellen.'

Ook hoogleraar kunstgeschiedenis Ann-Sophie Lehmann daagt studenten uit hun blik op kunst te onderzoeken. In het college 'Drawing and sculpting the human body: how art can enhance your diagnostic and empathic skills' analyseren studenten geneeskunde kunstwerken om zich beter te leren verplaatsen in patiënten. Deunk: 'Het is heel gemakkelijk om op basis van eerdere ervaringen te denken dat je weet wat je ziet. Ik kan me goed voorstellen dat dat voor artsen zo werkt, en dat je een betere anamnese kunt doen als je verder kijkt dan je eerste aannames.'

Netflix

Niet iedereen is gek op lezen, daar is ze zich van bewust. En zelfs voor fervente lezers kan de studietijd een periode zijn waarin die hobby wat in het slop raakt. Het leven zit immers behoorlijk vol als je studeert. 'Je hebt misschien al de hele dag gelezen in een studieboek en geen zin meer om 's avonds nog een roman op te pakken. En dan is er ook nog de hele dag die telefoon, Netflix... Ik heb zelf ook minder gelezen in mijn eerste studiejaar. Maar toen ik het weer ontdekte, merkte ik hoe ik het gemist had. Daarom denk ik dat het belangrijk is om als docent te laten zien dat het een heel goede tijdsbesteding is.'

En zit een student er echt niet op te wachten? Ook prima. 'Sommige studenten raken geïnspireerd door het lezen van een stukje uit een roman en halen dat boek van de bieb.

Bij anderen landt het niet. Die worden weer meer gevormd door de aanpak van een andere docent, of door invloeden van buitenaf – er is natuurlijk meer dan de universiteit alleen.

Nieuwe vormen van academisch onderwijs

Voor nieuwe vormen van academisch onderwijs, zoals die van Deunk, ontstaat naar haar idee steeds meer aandacht. Zeer terecht, vindt ze. 'Als promovendus leer je onderzoek doen. Je wordt expert op een bepaald gebied. Word je daarna universitair docent, dan blijft de nadruk vaak op onderzoek liggen. Voor je carrière is dat ook belangrijk, maar onderwijs is niet iets wat je er even bij doet, het is een heel belangrijke taak.' Daarom is ze blij met de subsidie die ze voor een innovatief onderwijsproject kreeg van het Comeniusprogramma van de NRO (zie

kader) en las ze een jaar geleden instemmend 'Goed voorbeeld doet goed volgen', een beleidsstuk van De Jonge Akademie van de KNAW over – onder meer – de onderwaarding van onderwijs als taak van wetenschappers. 'Er is veel meer waardering voor onderwijs nodig.'

Deunk blijft onderzoeken op welke manieren ze literatuur en kunst nog interactiever kan inzetten in haar colleges. Om haar studenten aan het denken te zetten, maar ook een beetje voor zichzelf. 'Studenten komen vaak met verrassende inbreng. Toen ik met het gedicht van Hollie McNish kwam, raadde een student me een ander gedicht van haar aan en naar aanleiding daarvan heb ik een bundel van haar besteld. Die zou ik anders niet ontdekt hebben.'